

ЖИВОТ ПО МОНТЕСОРИ

“Там където е Монтесори, аз не съм нужен”
Зигмунд Фройд

МАРИЯ ТОНЕВА

Вече 107 години методът „Монтесори“ деликатно общува с дълбините и тайните на детството, за да опознае детето и насърчи нас – възрастните, да подкрепяме изборите, които то прави. Мария Монтесори вярвала, че децата са нейни учители. Тя сравнявала тяхната организираност с организираността на Вселената, в която всеки разполага със свое време и място. Италианката със смело сърце от провинция Анкона била отгледана от строги и образовани родители, които ценели знанието и милосърдието. Така младата Мария се сдобила с амбицията и вярата, че всяка мечта заслужава своя шанс и става първата жена в Италия, осмелила се да кандидат-

ства в Медицинския факултет на Римския университет. За да стане лекар. Работата ѝ в психиатрична клиника я среща с умствено изостанали деца, на които Мария иска да помогне. В търсене на знания и методи за образоването им, тя създава специализирано училище за бедни деца и сираци, които обучават по специален метод, наречен по-късно „Златният материал на Монтесори“. В нейното училище нямало място

за награди и наказания, които да въздигат едни и унижават други. Нейните възпитаници не били разделени на възрастови групи, а напротив – големи и малки деца общували пълноценно и споделяли своя опит и знания, учейки се едно от друго – с уважение и любопитство. Атмосфера, свободна от критики, подигравки и учителска диктатура.

През 1900 година, по време на ученическа олимпиада в Рим, учениците със специални нужди на Монтесори засрамили „нормалните“ деца във всички дисциплини. Неочакваният успех на метода бил аплодиран от високопоставените гости на събитието, а самата Мария задала неизбежния въпрос: “Помислете какво липсва в обикновеното образование, щом умствено изостанали деца могат да показват такива резултати?”. Монтесори вярвала, че истинското обучение не осъжда детето, не го обезсилва, а му дава енергия и страст. Тя научила, че за децата е важно чувството за собствено достойнство и заради него – те са безкрайно благодарни на своите учители.

Школите „Монтесори“ са разпространени по цял свят, като тяхното присъствие е най-силно в Индия и все повече в Китай.

В България Монтесори методът намира все по-топъл прием, който ярко се откроява сред сивия и хаотичен фон на родната образователна система.

Цветната градина

„Цветна градина Монтесори“ е потънала в аристократичното усамотение на малката столична уличка „Джовани Горини“. Настанена в красива стара къща, уютна и приветлива, с истинска цветна градина и двор с много зеленина. На прага ме посреща Монтесори педагогът Цвета Борисова – тук цветните акценти са навсякъде.

Програмата е наситена с разнообразни занимания – писане, четене, математика, език, наука и култура, изкуство и музика.

Упражненията по практически живот и сетивност

помагат на децата да усетят и координират собствените си движения и така да станат независими и адаптирани към живота. Затова тук купичката е от порцелан, задължително е от порцелан, а ножчето също е истинско. Когато купичката падне, тя може и да се счупи – както би станало в истинския живот. Тя тежи точно толкова, колкото тежи в действителност – няма илюзорни пластмасови дубликати, нито пък лъжовни истории за ножчето, от които, като не внимаваш, няма да се порежеш. Но първо, ще се научиш да режеш внимателно меки плодове, а после постепенно и по-твърди. За да се научиш правилно. Така прави Монтесори – учи на последователни и утвърждаващи житейски истини.

Занимания по йога предлагат упражнения за баланс, съпроводени с музика – класическа, бавна. Децата се водят от ритъма, докато внимателно следват начертаната на пода елипса, а после постепенно упражнението се усложнява – малките се въоръжават с лъжица с орех или чаша с вода, за да продължат хармонията на своеобразния танц.

По въпросите на дисциплината Цвета Борисова изцяло споделя теорията на Монтесори. Тя я разделя на три нива. Първото – когато детето е малко (2 г.) и не иска да се съобразява с желанията на другите, ако те не съвпадат с неговите. Второ ниво – то е във възраст, когато може да се подчини, но не знае защо го прави – т. нар. „сляпо подчинение“. Трето ниво – стремежът да се постигне дисциплина, която идва отвътре. Да се разбере, че това правило има смисъл, че това е добре за теб и ще получиш нещо в замяна. Процес с естествен ход и без принуда. Това е и постигането на състояние на „нормализация“ – термин, назоваван от Мария Монтесори – без агресия, с доволство и спазване на правилата, защото самите деца вярват в тях“, казва Цвета Борисова и споделя, че тогава децата сами идват при учителя, защото го приемат като източник на знания.

Повечето от родителите, предпочели мъдростта на „Монтесори“ метода, са стигнали до вратите на „Цветна градина“ след хиляди перипетии и неприятни преживявания със системата на държавното обучение. Тук те намират индивидуално отношение към често почувствителните си деца, които отказват да се пречупят и впишат в „нормалната“ среда. Но дори и тук, Цвета споделя, че има деца, които независимо от спокойната обстановка и взаимоотношения, предпочитат да седят отстранени и просто да наблюдават заниманията, без да се включват в тях. И това е позволено, защото е част от обучението. Защото съвсем естествено идва моментът, в който плахото дете (най-често перфекционист) се престава да влезе в групата на останалите, а желанието и любопитството му надделяват. Без заплахи и наказания.

Мария Монтесори вярвала, че природата има мисия, която е поверена на децата – да ни подбудят нас, възрастните, за постигане на висшето ниво. „Децата ни водят към висшестепенно ниво на развитие на човешкия дух и чрез това се решават материалните проблеми“. Колко хора вярват днес в това? ☺

Любопитна съм да разбера, как се прилага методът „Монтесори“ в България и как е приет от родителите и децата.

Цвета Борисова е сертифициран Монтесори педагог от North American Montessori Center (NAMC), член на The International Association for Montessori Educators (IAME). Дипломата ѝ на инженер по горско стопанство и работата ѝ в тази област правят крачка назад, когато синът ѝ трябва да тръгне на детска градина. Интересувайки се и проучвайки всякакви варианти, различни от държавното обучение, Цвета попада на метода „Монтесори“ и решава, че си струва да опита нещо ново и различно. Споделя, че напълно се доверява на научно доказаните ползи от това обучение, а настоящият ѝ опит потвърждава теорията. Преди 4 години се ражда нейната „Цветна градина Монтесори“, в която главните роли са поверени на децата, а учителят не е Кралят Слънце – той е просто ненавратлив помощник. Това е и най-съществената разлика между Монтесори правилата и конвенционалния метод на обучение у нас, където на фокус е учителят, а децата гравитират като планети около него.

Какви са ползите от тази видима размяна на ролите? „При държавното обучение светлината не пада върху талантите на децата, тяхната ярка индивидуалност. Там

те трябва да бъдат еднакви, да се изравнят и нередко – да се обезличат като отделни личности – казва Цвета. – При нас има дечица от 2.6 до 6 години. Ние ги насърчаваме да се развиват като самостоятелни личности, уважаваме техните различия и интереси, даваме им пълната свобода да изразяват своето мнение. „Монтесори“ методът е подчинен на принципите на позитивната дисциплина – правила за добро поведение без заплахи и наказания. Последователността и търпението в прилагането им са формулата за успех във възпитанието.“

Възпитаниците на „Цветна градина“ общуват и се обучават в обстановка, наподобяваща домашната. Всички мебели съответстват на ръста на децата, изработени са от естествени материали, масите и столчетата са мобилни и лесни за препореджане и игри. Защото играта при „Монтесори“ е най-силната страна на цялото обучение. Представени под форма на игра, всички занимания имат за цел да провокират интереса и въображението на малчуганите, да ги накарат да изучават чрез сетивата си, да имат осъзнати преживявания, които да им помогнат в израстването и трупането на собствен опит. Затова докато месят масичките и столчетата така, че да им бъде удобно, децата правят упражнение и на големите мускули – хем забавно, хем полезно.

